

בש"פ 23/19 - עודה שרחביל נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 23/19

לפני: כבוד השופטת ע' ברון

העורר: עודה שרחביל

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי תל אביב-יפו
(כבוד השופטת ש' זמיר) מיום 24.12.2018 ב-מ"ת
27310-01-18

תאריך הישיבה: ג' בשבט התשע"ט (09.01.19)

בשם העורר: עו"ד אורי קורב; עו"ד שי ריבלין
בשם המשיבה: עו"ד קובי מושקוביץ

החלטה

1. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 24.12.2018 (השופטת ש' זמיר, מ"ת 27310-01-18) שבה דחתה את בקשת העורר לשחרורו ממעצר לאלתר; לחלופין, לשולחו לתסקיר לבחינת חלופת מעצר; ולחלופי חלופין- להורות למשיבה לטעון לפני בית המשפט המחוזי לגוף הבקשה למעצר עד תום ההליכים על בסיס עיקר הראיות בתיק.

נגד העורר ביחד עם אחרים הוגש כתב אישום ביום 2.10.2017, שמאוחר יותר אוחד עם כתב אישום אחר ובהמשך צורפו לכתב האישום המאוחד נאשמים נוספים; ובהתאם תוקן כתב האישום ויותר מפעם. בד בבד עם הגשת כתב האישום נגד העורר הוגשה בקשה למעצרו עד לתום ההליכים נגדו. יצוין כי הוא עצור מיום 2.11.2017 או בסמוך לכך ובנסיבות שעוד יפורטו טרם התקיים דיון בשאלת קיומן של ראיות לכאורה בעניינו.

כתב האישום

2. כתב האישום מונה 22 נאשמים ואוחז 30 אישומים, חלקם מיוחסים לעורר יחד עם אחרים, חלקם מיוחסים לאחרים. הפרשה שבה עוסק כתב האישום היא פרשה סבוכה ונוגעת לפעילותו של ארגון פשיעה, שלחבריו מיוחסות, בין היתר, עבירות של רצח, ניסיון לרצח, עבירות אלימות, סחיטה בכוח, סחיטה באיומים, חטיפה, וכן עבירות נשק וסמים. העורר הוא נאשם 2, ונאשם 1 הוא אחיו של העורר. כתב האישום מייחס לנאשם 1 עמידה בראש ארגון הפשיעה; וביחס לעורר נטען, בין היתר, כי "שימש כמנהל בארגון, הכווין וניהל את פעילותו הפלילית של הארגון בתקופות בהן שהה נאשם 1 מחוץ לישראל או בכלא, ולקח חלק בעצמו בפעילות הארגון במסגרת הסכסוך". נאמר כי "הארגון פעל בעיקר באזור מרכז הארץ, בתבנית מאורגנת, היררכית ושיטתית, החל מסוף שנת 2015 או בסמוך לכך"; עוד נאמר כי במסגרת הארגון, 19 מבין 22 הנאשמים ובהם העורר ואחיו (הנאשם 1), חברו "יחדיו למטרות פליליות, שכללו, בין היתר, ביצוע מעשי רצח של יריבים או ביצוע מעשי רצח עבור אחרים, ביצוע עבירות אלימות חמורות, מתן הלוואות בריבית נשך וסחיטת חייבים באיומים ובכוח, וכן חטיפות לשם סחיטה או רצח, אשר נועדו, בין היתר, לבסס את השפעתו ועוצמתו של הארגון. תמורת חלק מהפעילות העבריינית שביצע הארגון עבור אחרים, תוגמל הארגון, בכסף, כלי רכב, סמים ונשק, וכן בסיוע בהוצאת מטרות הארגון לפועל".

בין האישומים המיוחסים לעורר-מנהל ומממן פעילות בארגון פשיעה, עבירות לפי סעיפים 2(א)(1) ו-2(א)(2) לחוק מאבק בארגוניפשיעה, התשס"ג-2003 (להלן: "החוק"); קשירת קשר לפשע במסגרת ארגון פשיעה (לרצח), עבירה לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין התשל"ז-1977; סחיטה באיומים במסגרת ארגון פשיעה, עבירה לפי סעיף 428 סיפא לחוק העונשין; סחיטה בכוח במסגרת ארגון פשיעה, עבירה לפי סעיף 427(א) סיפא לחוק העונשין; חבלה חמורה בנסיבות מחמירות במסגרת ארגון פשיעה, עבירה לפי סעיפים 333 ו-335 לחוק העונשין; נשיאה והובלה של נשק במסגרת ארגון פשיעה, עבירה לפי סעיף 144(ב) לחוק העונשין; היזק בזדון במסגרת ארגון פשיעה, עבירה לפי סעיף 452 לחוק העונשין; חטיפה לשם סחיטה במסגרת ארגון פשיעה, עבירה לפי סעיף 327 לחוק העונשין; מרמה ערמה ותחבולה בכוונה להתחמק ממס במסגרת ארגון פשע, עבירות לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (ריבוי עבירות); איסור הלבנת הון במסגרת ארגון פשיעה, עבירות רבות לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000; איסור עשיית פעולה ברכוש במסגרת ארגון פשיעה, לפי סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון; החזקת נשק אביזר ותחמושת (ריבוי עבירות) במסגרת ארגון פשיעה, עבירה לפי סעיף 144 (א) רישא ולפי סעיף 144(א) סיפא לחוק העונשין; החזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית במסגרת ארגון פשיעה, עבירה לפי סעיף 7(א) יחד עם סעיף 7(ג) לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973. ויצוין שלעבירות נודעת חומרה יתרה, וכך גם העונש שבצידן, משנעברו כנטען במסגרת פעילות של ארגון פשיעה (סעיף 3 לחוק).

טענות העורר והחלטת בית המשפט המחוזי

3. בפני בית המשפט המחוזי קבל העורר על כי הוא נתון במעצר למעלה משנה, למעשה על יסוד כתב האישום

בלבד. בתוך כך הליו העורר על כך שטרם הועבר לידיו ולידי סניגורו מלוא חומר החקירה, וכי זה מועבר טיפין טיפין. זאת ועוד, חרף חלוף הזמן מאז שכתב האישום הוגש נגד העורר, טרם נחתמת תעודת חיסיון שהמשיבה הודיעה על כוונתה שתוצא. במצב דברים זה, כך נטען, נפגעו זכויותיו של העורר, בהעדר יכולת למסור את עמדתו בכל הנוגע לשאלת קיומן של ראיות לכאורה; ומשכך, טרם התקיים דיון בסוגיה זו. בא-כוח העורר הוסיף וטען כי במסגרת התיק העיקרי הוגשה על ידו בקשה שבה שטח שורה של טענות מקדמיות שעניינן בפגמים משמעותיים שלטענת העורר נפלו בהקשר אליו בכתב האישום, בהליך הפלילי ובהתנהלות המשיבה – פגמים שלגישתו חותרים תחת יסודות הדין הפלילי ומצדיקים את מחיקת כתב האישום נגד העורר, ולמצער מחיקת חלק מהאישומים המיוחסים לו (להלן: הטענות המקדמיות). לגישת העורר הטענות המקדמיות שהעלה, צריך שישפיעו על החלטת בית המשפט לשחררו ממעצר עוד טרם שהתקיים דיון בשאלת הראיות. לבסוף טען בא-כוח העורר כי לכל הפחות מחובתה של המשיבה להציג מצידה את התשתית הראייתית בעניינו של העורר "תוך שהתביעה תצביע לבית המשפט על הקשיים הקיימים בחומר הראיות בעניינו [של העורר], ולאחר שתתקבל החלטת בית המשפט על בסיס טיעוני המאשימה בלבד בכל הנוגע לשאלת הראיות, ניתן יהיה להתקדם בבחינת עילות המעצר והחלופה" (ראו: בעמ' 164 להחלטה נושא הערר).

בא-כוח המשיבה מצידו טען כי הטיעון בדבר העיכוב שחל בהעברת מלוא חומרי החקירה אינו רלוונטי כלל בעניינו של העורר, שעה שרק לאחרונה נטל על עצמו סניגורו, עו"ד קורב, את ייצוגו; מה גם שהלה טרם אסף וטרם צילם את חומר הראיות הרב שהועמד לרשותו. ועוד טען בא-כוח המשיבה כי כפי שמורה ההלכה אין מקום לבחינת חלופת מעצר טרם שנבחן קיומן של ראיות לכאורה. וכך במיוחד בהינתן שהעורר חולק על דבר היותו מנהל בארגון פשיעה כמיוחס לו בכתב האישום, ולהכרעה בעניין זה בגדרי בחינת קיומן של ראיות לכאורה, נודעת חשיבות מכרעת לעניין מסוכנותו של העורר. מכל מקום, הדרישה כי המשיבה היא לבדה תפרוש את חומר הראיות בעניינו ואף תצביע על כשלים הקיימים בחומר, משל היתה המשיבה סניגורו של העורר, אינה מתקבלת על הדעת וחוטאת ליסודות ההליך הפלילי. אשר לטענות המקדמיות, מקומן להתברר במסגרת התיק העיקרי.

4. בית המשפט המחוזי, בהחלטתו שהיא נושא הערר, עמד על כך שככלל אין מקום להקדים דיון ובחינת חלופת מעצר לדיון בשאלת קיומן של ראיות לכאורה. כך, בין היתר, משום הזיקה שבין עוצמת הראיות לכאורה ובין נכונות בית המשפט להורות על שחרורו של נאשם לחלופת מעצר; וכן משום הרצון להימנע מהטלת עומס יתר על שירות המבחן שלא לצורך. המקרה הנדון אינו נמנה עם אותם מקרים חריגים המצדיקים סטייה מן הכלל, וכך במיוחד מן הטעם שלא ניתן לעת הזו לעמוד על המסוכנות הנשקפת מן העורר. ועוד הוסיף בית המשפט, כי "ההנחה שעשויה לעמוד בבסיס התסקיר והדיון במסגרתו היא הנחה מחמירה, לפיה כתב האישום משקף את הראיות לכאורה נגד הנאשם ולא התרשמתי כי לכך כיוון בא כוח [העורר] בבקשתו". אשר לעיכוב בהעברת חומרי החקירה, ציין בית המשפט כי זה נובע מעצם היקפו ומורכבותו של ההליך וכי מכל מקום עיקר חומר החקירה כבר הועבר וחזקה על המשיבה כי תעשה כל שביכולתה על מנת שיתרת החומר תועבר אף היא לכל המעורבים בפרשה בלא דיחוי.

דיון והכרעה

5. במסגרת הערר ובטיעוניו בעל פה חזר בא-כוח העורר על הטיעונים שהשמיע בבית המשפט המחוזי. בתוך כך הדגיש כי העובדה שרק לאחרונה קיבל על עצמו את ייצוג העורר אינה צריכה להיזקף לחובת העורר; ואין בכך כדי להמעיט כהוא זה מחובת המשיבה להמציא את מלוא חומר החקירה; והוא הדין לגבי תעודת חיסיון ורשימת חומרי חקירה. לדבריו, אין לצפות מבא-כוח העורר כי יטען לראיות לכאורה כל עוד אלה אינם בידיו, ואין בכוונתו לעשות כן; כך במיוחד כל עוד לא הוצאה תעודת חיסיון. אשר להצהרת בא-כוח המשיבה בדיון שהתקיים לפניו, כי עד לדיון הקבוע

בימים אלה בהליך העיקרי, ביום 14.1.2019, תמציא המשיבה את תעודת החיסיון וכן רשימת חומרי חקירה-בא-כוח העורר מתייחס בסקפסיות להצהרה זו, זאת לנוכח ניסיון העבר והבטחות בנדון שלא קוימו.

מכל מקום, בפי העורר טענות לרוב בדבר פגמים מהותיים בכתב האישום, וכאשר אלה מצטרפים לפגמים שבהתנהלות המשיבה בהליך הפלילי עד כדי פגיעה בהוגנות ההליך - כפי שניתן לדברים ביטוי במסמך הטענות המקדמיות -המסקנה המתבקשת היא מחיקת כתב האישום נגד העורר ולמצער מחיקת חלקים נכבדים ממנו. בדיון שהתקיים אף התבטא בא-כוח העורר בפסקנות באומרו: "אני משוכנע במאה אחוז שכתב האישום יבוטל". על רקע זה ומשהפגמים כנטען רובם ככולם רובצים לפתחה של המשיבה, מעצרו של העורר זמן ממושך כל כך על יסוד כתב האישום בלבד ובלא בחינת הראיות לכאורה, חותר תחת יסודות המשפט הפלילי ומחייב לגישת העורר את התערבות בית משפט זה בנוגע למעצרו. בהקשר זה הפנה בא-כוח העורר לכך שלאחרונה, בהסכמת המשיבה שנענתה להמלצת בית המשפט המחוזי, נאשם מס' 12, מוחמד עראר, "שוחרר" למעצר באיזוק אלקטרוני בכפוף לבדיקת היתכנות על ידי מינהלת האיזוק. זאת הגם שלנאשם 12 מיוחסות עבירות חמורות בהרבה מאלה שמיוחסות לעורר, ומכאן גם מסוכנותו הגבוהה יותר של נאשם 12. כך לטענת בא-כוח העורר, ולכל הפחות מתחייב מן האמור ולשם מניעת אפליה, שתיענה בקשת העורר לשולחו לקבלת תסקיר מאת שירות המבחן לבחינת חלופת מעצר בעניינו, ולמצער מעצר באיזוק אלקטרוני.

6. בא-כוח המשיבה מצידו מבקש לדחות את הבקשה, על כל חלופותיה. לדבריו, בין היתר, מסוכנותו הגדולה של העורר נלמדת מן האישומים המופנים כלפיו ובראשם מעמדו בארגון הפשיעה הנטען על שלל המעשים החמורים המיוחסים לו. לטענת בא-כוח המשיבה העיכוב במסירת חומרי החקירה, הוצאת תעודת החיסיון והמצאת רשימת חומרי חקירה, נובע מההיקף העצום של התיק. עם זאת, רוב רובו של חומר החקירה הועמד לרשות בא-כוח העורר זה מכבר; ולדברי בא-כוח המשיבה, עד לדיון הקרוב הקבוע בהליך העיקרי להיום 14.1.2019, תומצא גם תעודת חיסיון ורשימת חומרי החקירה. מכל מקום, טוען בא-כוח המשיבה, כי מאחר שמרבית חומר החקירה כבר נחשף בפני בא-כוח העורר, אזי לא היתה כל מניעה לטעון בעניין הראיות לכאורה והוא חוזר ומזמין את בא-כוח העורר לקיים דיון בנושא. אלא שבא-כוח העורר ממאן לעשות כן, לכל הפחות כל עוד לא הוצאה תעודת חיסיון; ודרישתו שהמשיבה בלבד תטען בעניין זה ובתוך כך תצביע גם על הבעייתיות והקשיים ככל שקיימים בחומר הראיות, אינה מתקבלת על הדעת וחותרת תחת אושיות ההליך הפלילי.

7. במהלך הדיון העליתי את האפשרות כי בנסיבות שנוצרו ישלח העורר לקבלת תסקיר מאת שירות המבחן שיעמוד על מסוכנותו, וכן על האפשרות שייעצר באיזוק אלקטרוני ובפיקוח משמורנים מתאימים, כאשר נקודת המוצא -כל עוד לא התקיים דיון בסוגיית הראיות לכאורה -תהא כתב האישום. בא-כוח העורר, היה נכון לקבל הצעה זו, בלא לגרוע מטענותיו, ואולם בא-כוח המשיבה עמד על כך שכל עוד לא נבחן תחילה קיומן של ראיות לכאורה ולנוכח האישומים המיוחסים לעורר, לא ניתן להקדים את המאוחר. ומכאן, שנדרשת הכרעה.

אקדים ואומר כי לאחר עיון בכתובים ומשהוספתי ושמעתי את טיעוני באי-כוח הצדדים, לא ראיתי מקום לקבל את הערר, על איזה מן החלופות שנתבקשו. שוכנעתי שאף לא בשלה העת לבחינת האפשרות של מעצרו של העורר באיזוק אלקטרוני. ואפרט.

8. האישומים המופנים כלפי העורר חמורים מאין כמותם, כמפורט בסעיף 2 לעיל; ובלא להקל ראש בחומרת

האישומים המיוחסים לנאשם 12, נראה על פניו נכון לעת הזו ובלא שאקבע מסמרות, כי מעמדו של העורר בארגון הפשיעה כנטען ושלל העבירות המיוחסות לו מעמידים את מסוכנותו האינהרנטית הנגזרת מעבירות אלה במדרג גבוה יותר. מכל מקום בעניינו של נאשם 12 התקיים דיון בסוגיית הראיות לכאורה ורק לאחר שאלה נבחנו סבר בית משפט כי יש מקום לשנות מסטטוס המעצר שבו הוא נתון למעצר בפיקוח אלקטרוני. בעניינו של העורר טרם התקיים דיון כזה, ועובדה זו כשלעצמה מהווה שוני רלוונטי בין השניים. כפי שציין השופט ע' גרוסקופף, במסגרת ההחלטה מיום 25.12.2018 שבה נענה לבקשת המשיבה והורה על הארכת מעצר שניה של העורר, יש מי ש"בוחרים להמתין עד לקבלת כל החומר הראייתי בטרם יטענו לעניין הראיות לכאורה. זוהי כמובן זכותם. ואולם, לעמדה זו יש השלכות לעניין סבירות הימשכות ההליכים" (בש"פ 9015/18, 25.12.2018) (בפסקה 6). ואציין בנקודה זו כי התרשמתי שליבת חומר החקירה ובהיקף עצום אמנם הועמדה זה מכבר לרשות בא-כוח העורר, מצד אחד; ואילו בקשתו כי המשיבה בלבד תטען בנוגע לראיות תוך שתעמוד על כשלים ובעייתיות ואף תצביע על כרסום בחומר הראיות, משל הייתה סניגורו של העורר, היא אמנם יצירתית אבל אינה ממין העניין. במצב דברים זה וכל עוד לא נבחנה התשתית הראייתית הלכאורית, לצורך הדיון ובלית ברירה נקודת המוצא לבחינת מסוכנותו של העורר היא כתב האישום וההנחה שבידי המשיבה מצויות ראיות לכאורה להוכחת המיוחס לעורר. (ראו בהשאלה, בש"פ 5124/16 מדינת ישראל נ' שירזי (4.8.2016); בש"פ 1087/18 מדינת ישראל נ' פוגל (1.3.2018) (פסקה 23). ויוער כי הטענות המקדמיות מקומן להידון ולהתברר בגדרי ההליך העיקרי.

9. מדובר בתיק מורכב ורחב היקף שלמקרא כתב האישום הכינוי "מגה תיק", כלשון בא-כוח המשיבה, אכן הולם אותו. בין המספרים שנזרקו לחלל האולם בדיון שהתקיים לפניי, דובר על 500-600 עדי תביעה, 150 קלסרים של חומרי חקירה שכבר הועמדו לרשות הסניגורים ובהם בא-כוח העורר, 8,500 שיחות רלוונטיות מתוכם כבר תומללו 5,500, ועוד. ואולם גם אם זה המצב, בחלוף זמן רב כל כך ניתן לצפות שתהליך העברת חומרי החקירה לידי הסניגורים יושלם, גם תעודת חיסיון ורשימת חומר חקירה ערוכה כדן. ויצוין שבא-כוח המשיבה אמנם הצהיר במהלך הדיון כי תעודת החיסיון ורשימת חומרי החקירה תומצא עד היום, 14.1.2019; ויש לקוות שאמנם כך נעשה.

עסקינן בריבוי אישומים ונאשמים שמיוחסים להם שורה ארוכה של מעשים חמורים ובמסגרת ארגון פשיעה; כאשר לעורר מיוחס מעמד מרכזי בארגון ובהתאם גם המסוכנות שלכאורה נשקפת ממנו. דרך המלך, כפי שנאמר לא אחת, היא קיום דיון בשאלת קיומן של ראיות לכאורה, טרם בחינת אפשרות של חלופת מעצר והוא הדין באשר לבחינת אפשרות של מעצר באיזוק אלקטרוני. בהחלטתו בבקשת המשיבה להארכת מעצר שניה בעניינו של העורר (ושלושה מהנאשמים האחרים) ציין בהקשר זה השופט ע' גרוסקופף תוך שהוא נעתר לבקשה, כי "ככל שההליכים המקדמיים בתיק זה יתמשכו, ובמיוחד אם המבקשת (המשיבה דכאן - ע"ב) לא תעמוד בלוחות הזמנים שנקבעו לה על ידי המותב הדין בתיק העיקרי לעניין הוצאת תעודת החיסיון והעברת חומר החקירה... הרי שיהיה מקום לשקול האם אין זה המקרה לסטות מ'דרך המלך', ולשלוח לתסקיר אף בטרם התבררה שאלת הראיות לכאורה, וזאת ביחס לאותם נאשמים אשר מצויים בצד ה'קל' יחסית של החומרה". (בש"פ 9015/18, בפסקה 9).

אלא שהעורר אינו נמנה עם מי שמצוי "בצד הקל יחסית של החומרה" ונחה דעתי שלעת הזו טרם שנבחנה התשתית הראייתית, לא ניתן להתקדם אל עבר בחינת שינוי מסטטוס המעצר שבו נתון העורר. עם זאת שומה על המשיבה לעמוד בלוח הזמנים שבו התחייבה להמצאת תעודת החיסיון ורשימת חומרי החקירה, וכן נדרש להשלים את העברת כלל חומרי החקירה לידי הסניגורים. וזאת גם בהינתן שמדובר בתיק רב היקף כבמקרה דנן, ומצופה שכך יעשה בלא דיחוי נוסף.

סוף דבר, הערר נדחה.

ניתנה היום, ח' בשבט התשע"ט (14.1.2019).

ש ו פ ט ת
